

Oponentský posudek na diplomovou práci

„Podoby současné české rodiny vzhledem k představám o „tradiční rodině“

Vypracovala: Bc. Kristina Hanzalová

Předkládaná diplomová práce se zabývá proměnlivým fenoménem rodiny a obecně příbuzenství, které představuje v antropologii „páteř“ oboru. Autorka se pokusila zachytit přeměnu základního modelu rodiny a jejího vnímání navenek v rámci několika generací. V tomto rámci pracuje s termíny „tradiční“ a „moderní“ rodina, za jejichž základní předěl považuje tzv. krizi rodiny v druhé pol. 20. století; v českém specifickém případě by pak tomuto zlomu odpovídala existence komunistického režimu, následný pád komunismu (1989) a dynamická transformace charakteristická pro 90. léta.

Autorka v dalších kapitolách podrobněji rozebírá příčiny poklesu porodnosti a zvyšování věku prvorodiček, jakož i jednotlivé faktory, které k utlumení babyboomu vedou. Nadstandardní délka tzv. mateřské a rodičovské dovolené, jež je ve srovnání se zeměmi západní a severní Evropy mnohdy více než třikrát delší, sice na první pohled může nahrávat státní rodinné politice, nicméně ve skutečnosti je tomu často naopak. Absence jeslí a vysoké finanční náklady spojené se soukromými – avšak dostupnějšími – školkami spolu s nezapojováním prarodičů (ať již záměrným či nezáměrným) do péče o předškolní děti vede ve svém důsledku opět k utlumení babyboomu až k demografické krizi/úzkosti.

Pro postmoderní rodinu je vedle akcentovaného individualismu typický rovněž nesoulad mezi každodenní realitou a „realitou“ sociálních sítí, který může vést k další fragmentaci rodin. Společenský tlak jak na matku tak i na otce postupně narůstá. Považovala bych proto za přínosné, kdyby některá z otázek v rozhovorech byla zacílená i na tuto problematiku (kde by se nepojila tolik s pojmem moderní, jako spíše postmoderní). Zároveň mi chybí i hlubší analýza lokalit, z nichž informátoři pocházeli (srovnání velké město – malé město – vesnice aj.).

Otázky k obhajobě:

- 1) Páry, které samy sebe označily za moderní rodinu, přesto naplňují prvky rodiny tradiční takřka ve všech ohledech péče o dítě a domácnost. Máte srovnání se situací s jinými zeměmi v rámci EU?
- 2) Ovlivňuje prodloužená mateřská dovolená počet plánovaných dětí v rodině či intervaly mezi nimi?
- 3) Respondenty ovlivňují jejich osobní zkušenosti; máte nějaké srovnání s jejich původním rodinným zázemím, ve kterém sami vyrůstali? Pro mezigenerační srovnání a zejména pro zachycení situace po přelomovém roce 1989 by to mohlo být přínosné

Autorka postupovala při vypracování samostatně; pro teoretickou část své práce vycházela z prostudované sekundární literatury, v praktické části navázala vlastním výzkumem, vedeným metodou polostrukturovaných rozhovorů, které následně přepsala a analyzovala.

Práci doporučuji k obhajobě,

Hodnotím: A (výborně)

Petra Košťálová

V Praze dne 20.8. 2024

Doc. PhDr. Petra Košťálová, Ph.D.

Ústav etnologie, středoevropských a balkánských studií (UESEBS)

Univerzita Karlova, Filozofická fakulta

nám. Jana Palacha 1/2, 116 38 Praha 1

E: petra.kostalova@ff.cuni.cz

W: kibs.ff.cuni.cz